

Mr REDŽEP TOURKI

PROBLEMI POVEZIVANJA PRIVREDNIH SISTEMA NESVRSTANIH ZEMALJA

Jedinstvena ekonomska teorija za razvoj nesvrstanih svakako ne postoji.

Uspeh povezivanja različitih ekonomskih razvojnih koncepcija u mnogome zavisi od usklađivanja složenih interakcija i strategija ekonomskog razvoja koje se zbivaju u vremenu i prostoru. Različite zemlje imaju različit pristup u zavisnosti od uslova i stepena ekonomskog razvoja, kao i od različitih načina proizvodnje u njima. I ako su zemlje o kojima je reč različitog stepena razvoja, ipak zajednički imenitelj među njima je: ograničenost dohotka, kapitala i nerazvijeni naučno-tehnički sistemi privređivanja.

Svakako da postoje razlike među ovim zemljama sa stanovišta ove identifikacije, ali ekonomski razvoj trećeg sveta u celini jedan je od najtežih problema druge polovine dvadesetog veka. Rešenje ovog problema u mnogome zavisi od stabilnosti ljudske zajednice i od svetskog mira.

Stabilnosti i mira nikada neće biti dok na ovoj planeti ljudi žive u bedi, bolesti i nepismenosti. Ovo stanje u kome je vekovima živela velika većina ljudi trećeg sveta, postalo je neodrživo, naročito posle drugog svetskog rata.

Svetsko tržište:

Dijagnoza sadašnjeg stanja svetske privrede je identična Arapskoj poslovice koja glasi: „Velike ribe jedu male ribe, kome nedostaje sopstvene snage preti mu smrt“.

Ova stara poslovice postala je defacto pravilo ponašanja na svetskom tržištu. Na ovom tržištu kapitalističke razvijene zemlje drže ključne pozicije pod geslom:

Slobodna igra tržišnih snaga može rešiti sve probleme. Svakako preko ovog tržišta prolaze sve zemlje: kapitalističke i socijalističke.

Izlazom na svetsko tržište, zemlje u razvoju suočene su sa dve koncepcije:

- 1 — da prihvate ustaljeni svetski tržišni mehanizam, ili
- 2 — da krče svoj sopstveni put na tom tržištu.

U prvom slučaju zemlje u razvoju, a posebno one progresivne nisu u stanju da prihvate svetski tržišni mehanizam, jer ne samo da bivaju u neravnopravnom položaju sa razvijenim kapitalističkim zemljama, već se moraju prilagoditi tom tržištu a samim tim menjati svoje načine proizvodnje što dovodi i sam socijalistički sistem priređivanja u pitanje.

U drugom slučaju, zemlje u razvoju nemaju mogućnosti da poboljšaju svoj položaj na svetskom tržištu, a još manje da menjaju odnose koje u njemu vladaju.

Vrlo su mudre koncepcije razvijenih zemalja da međusobne trgovinske razmene ne padaju u proseku ispod nivoa 80%, dok njihove razmene u celini sa zemljama u razvoju ne prelaze 20% i to uglavnom razmene sirovina sa finalnim proizvodima. Prema tome, problem koji se javlja u međunarodnoj podeli rada jeste problem nejednakih tržišnih odnosa. Kako razvijene zemlje nisu voljne da menjaju te odnose, ni bilateralno, ni multilateralno, stvorila se ideja o uspostavljanju novog svetskog ekonomskog poretka. I alko je naša koncepcija za ostvarivanje novog svetskog ekonomskog poretka prihvatljiva samo u etapama, ipak razvijene zemlje nameću ograničenja do te mere da se ne vidi izlaz iz sadašnjih stanja svetskih ekonomskih odnosa. Problem je dakle o stečenom stanju razvijene zemlje na svetskom tržištu. Zadržavanje stečenog stanja za razvijeni zapad znači dalji napredak domaće proizvodnje i punu ekspanziju izvoza. Sasvim je u pravu F. Perroux kada kaže: „le marchè fait tout“, i zaista za razvijeni Zapad tržište čini sve.

Međutim, svetska privreda ne može izaći iz sadašnjeg kriznog stanja bez strukturalnih promena. Rastuća inflacija koja podriava svetsku privredu, zasićenost svetskog tržišta ne dopušta mogućnost stvaranja novih i ekonomskih ekspanzija i najzad nezaposlenost koja pokazuje ubrzan rastući trend, to su ozbiljni krizni problemi današnjeg sveta.

Ova slika sadašnje svetske privrede ne ohrabruje razvijene zemlje, a kamoli one u razvoju. Stiće se utisak da se svetska privreda nalazi u čorsokaku, drugim rečima problem sadašnje svetske privrede je kriza rasta.

Prema tome, tu leži problem o strukturalnim promenama postojećih međunarodnih ekonomskih odnosa, i to nije samo zbog bržeg

razvoja zemalja u razvoju, već i zbog ravnomernijeg razvoja razvijenih zemalja.

Ovaj problem postaje složeniji sa povećanjem stanovništva sveta u vrlo ograničenim resursima. Dok razvijene zemlje uživaju u izobilju, dotle se većina zemalja u razvoju bori protiv gladi, nepismenosti i drugih nedaća. Radi se zapravo o nejednakoj podeli dohotka u svetu. Neravnopravni međunarodni odnosi mogu se izraziti u vidu četiri glavna domena:

- 1) trgovinski odnosi
- 2) finansijski odnosi
- 3) monetarni odnosi i
- 4) politički odnosi.

Otkloniti neravnopravnost u ovim odnosima je upravo složen zadatak nesvrstanih.

Strukturalne promene u tim domenima su pravi put ka uspostavljenju novog svetskog poretka. Međutim ovaj put je dug proces koji zahteva istrajnost, upornost i mirnu evoluciju. Zato uporedo sa ovim putem rešenje vidimo u ostvarenju svetskog nesvrstanog tržišta. Odnosi među nesvrstanim nemaju tradicionalni karakter. Nesvrstane zemlje uglavnom su složne u političkom domenu i povezane u kulturnom domenu. Ali njihovi trgovinski odnosi su novijeg datuma. I ako shodno odlukama konferencija u Kolombu i prethodnim konferencijama nesvrstanih, ovaj svet je prevalio dobar deo puta, ipak međusobni trgovinski i finansijski odnosi nesvrstanih su mnogo manji, upoređujući ih sa istim odnosima među razvijenim zemljama.

Problemi saradnje

Globalna ekonomska strategija u nesvrstanom svetu ne postoji. Svaka zemlja ima sopstvenu razvojnu strategiju koja često nije harmonična sa ostalim strategijama ove grupacije. Ovaj nesklad prouzrokuje veliki raskorak između zajedničke političke koncepcije i globalnih ekonomskih strategija nesvrstanih s jedne strane, i produbljuje jaz između nesvrstanog sveta i razvijenih zemalja sa druge strane. Ova disharmonija oslabila je princip solidarnosti i tolerancije, što je dovelo do kriznih situacija, pa je postojala opasnost i samog rascepa.

Zajednička nesvrstana koncepcija na političkom planu prisutna je uvek na svetskoj areni, ali nedostaju takve koncepcije u ostalim domenima. S toga su prihvaćeni bilateralni odnosi, nikli su sporazumi o saradnji, naročito u ekonomskom domenu. Međutim, u ovim sporazumima uočavaju se dva bitna ograničenja:

- 1) nedostatka komplementarnosti
- 2) nedostatak dugoročnosti u odnosima.

Kada govorimo o ekonomskoj komplementarnosti, u prvom redu mislimo na jaku međusobnu ekonomsku koordinaciju nesvrstanih zemalja na sektorskom nivou. Drugim rečima prilikom rešavanja međusektorskih problema jedne privrede, trebalo bi uzeti u obzir rešenja drugih privreda iste grupacije zemalja, polazeći od regionalne specijalizacije pojedinih privreda. Ovaj način međusobne ekonomske koordinacije nesvrstanih zemalja je veliki garant za uspešan razvoj, naročito kada se radi o spoljnjem tržištu van grupacija. Međusobna razmena iskustava je i važan elemenat za sprečavanje grešaka koje se javljaju u nekim zemljama.

Ovaj tip međusektorske komplementarnosti privreda nesvrstanih morao bi biti planiran na dugi rok. Neophodnost dugoročnosti ovog koncepta je zbog:

a) izbegavanja dupliranja investicija tj. potrebno je uskladiti investicionu politiku i aktivnost u cilju bržeg razvoja, a na bazi specijalizacije i jačanja regionalne međuzavisnosti u užim područjima, što do sada nije rađeno.

Bilo bi neophodno da se dalje istražuje nova regionalna investiciona politika, koja bi se zasnivala na usklađivanju akcija na planu međusektorskih odnosa i ekonomske koordinacije između pojedinih nesvrstanih zemalja.

b) Povećanje izvora akumulacije i to da se ti izvori moraju crpiti samo iz viškova proizvoda, a ne iz dela društvenog proizvoda namenjenog zadovoljenju društvenih potreba. Drugim rečima, investiciona aktivnost bila bi usmerena na usklađivanje odnosa između različitih sektora i bazirala na maksimiranju viškova proizvodnje.

Za uspešno rešavanje ovih problema morale bi se uzeti u obzir bliske istorijske činjenice, nestabilnost na lokalnim terenima kao i prisutnost dejstva spoljnjih faktora. Mogućnost rešavanja ovih problema zavise u prvom redu od toga u kojim se društveno-ekonomskim uslovima, i kom vremenu mogu postići odnosno od:

1) dubine međuzavisnosti trgovinskih odnosa među nesvrstanim zemljama sa jedne strane, kao i od uspostavljanja sistema međusobnih dogovaranja kada su u pitanju partneri van grupacije nesvrstanih sa druge strane.

2) Povećanja izvora investicija dislokacije finansijskih sredstava zemalja OPEK-a iz razvijenih zemalja u zemlje nesvrstanog sveta.

3) Rešavanje kompleksa problema iz oblasti monetarnih pitanja. Naime, plivajući kursevi, intervencije centralnih banaka Zapada i druge mere, pogoduju uglavnom zemljama stabilnijih valuta, a štete zemljama nestabilnijih i slabijih valuta, a to su po pravilu zemlje trećeg sveta.

Što se tiče nesvrstanih, neophodno je usklađivanje mera monetarno-kreditne i finansijske politike centralnih banaka, kao i direktna finansijska interakcija poslovnih banaka nesvrstanih.

Svetsko ili nesvrstano tržište

Pogled na ekonomsku panoramu sadašnjeg stanja svetske privrede ima zastrašujući prizor. Svet se nalazi na rubu ekonomske krize. Rastuću inflaciju niko ne može obuzdati, trend nezaposlenosti ukazuje ubrzani rast, i najzad, rezultat svega toga je zasićenost svet-skog tržišta koje ne dopušta mogućnost ekonomske ekspanzije i stvaranja novih tržišta. Kakav je to anonimni fenomen? — F. Perroux kaže: tržište čini sve, ono upravlja proizvodnjom i potrošnjom zajedno, jer proizvodnja i potrošnja su prisiljene na opšte anonimni uslov — tržište. Prof. Radmila Stojanović pak kaže: „nedostatci čisto tržišne regulacije sve su jasniji i sve izrazitija potreba regulacije od strane društva u celini“. Prof. R. Stojanović ne negira funkciju tržišta, samo ga ona vidi pod dejstvom zračenja svih društvenih aktivnosti i kolektivne svesti.

Jasna je razlika između ove dve koncepcije, ali nisu ekstremno suprotne, jer prva izražava savremeno kapitalističko shvatanje, a druga izražava shvatanje socijalističkog samoupravnog sistema privredivanja. Ali i jedna i druga koncepcija uvažavaju funkciju tržišta. Jedna ga vidi slobodno, druga ograničava njegovu stihiju putem društvenih akcija.

Obzirom da živimo u veku kompromisnih rešenja, zar ne bismo mogli da kažemo: tržište čini sve ako su njegove stihije ograničene. Ili bolje rečeno: potrebna je društvena regulacija, da bi tržište činilo sve.

Pogledajmo sada ekonomski barometar male zemlje i zapazimo izvesno variranje, koja nas iniciraju da se upitamo: šta se događa u tom anonimnom fenomenu? Zašto izvozna tendencija nadvladaju domaći plasman? Odgovor nam daje odmah Samir Amin pomoću dva faktora:

- 1) izvozna aktivnost nudi bolju rentabilnost,
- 2) domaća aktivnost nema širok domaći plasman.

Polazeći od ove prakse nalazimo da domaće investicije biraju nekonkurentne i pomoćne domene naročito spoljnu trgovinu, usluge i poljoprivredni izvoz. Ove aktivnosti su ustvari prateće aktivnosti priključene razvoju svetskog tržišta u celini.

Što se tiče domaćih investicija u ostalim domenima one su nedovoljne i nisu koncentrisane da bi mogle konkurisati stranom kapitalu čak i na domaćem tržištu.

I ako su zemlje o kojima je reč u razvoju, ipak su obuhvaćene dejstvom tehničkog progressa i civilizacijom razvijenih, jer u okviru međunarodne podele rada, sve zemlje sveta su povezane raznim vezama: komercijalnim, finansijskim, kulturnim i drugim, bez obzira da li su te zemlje nerazvijene, u razvoju, socijalističke ili kapitalističke. One sve moraju preći preko svetskog tržišta, a ono je kapitalističko.

Dejstvo ovog svetskog tržišta na sistem privređivanja u zemljama u razvoju je postojano, što predstavlja paradoksalnu pojavu u razvoju ovih zemalja. Razvojne koncepcije pokušale su da se distanciraju od neujednačene svetske ekonomske integracije, ali ti pokušaji imali su vrlo ograničen karakter. Ovi pokušaji osamostaljenja ekonomske politike u velikoj meri zavise od:

- proširenja domaćeg tržišta i od
- povećanja investicija u svim granama.

Ako imamo na umu da su još sadašnji snabdevači zemalja u razvoju upravo one razvijene zemlje koje dobro paze da ne stvaraju potencijalne konkurente, i da su zemlje u razvoju zavisne u većini slučajeva od ključnih i čvrstih moneta svetskog sistema i rizika takvih moneta po razvojne koncepcije ovih zemalja, onda se zapravo nameće pitanje: neće li paralelno sprovođenje ovih faktora implicirati raskid sa pravilima rentabilnosti?

Razvijene zemlje gledaju kroz istu prizmu zemlje u razvoju čije su pozicije različite u odnosu na razvijene.

Savremena industrijalizacija ostvarila je svetsko tržište na kome je rođena spoljna konkurencija. Nacija ne može da potroši celokupnu proizvodnju, dakle potrebno je pronaći spoljnje tržište na kome plasira višak ostvarenih proizvoda. Sa druge strane, na unutrašnjem planu postavlja se carinska zaštita nacionalnoj ekonomiji i privilegije industrijskim granama koje tangiraju nacionalnu bezbednost. Dosluh političke vlasti sa ekonomskim interesima, koji uključuje i nacionalnu ekonomsku integraciju, predstavljaju strategiju nezavisnosti. Atak na ovu koncepciju je pitanje bezbednosti države i nacionalne časti. S toga, država organizuje svoje izvore za bezbednost od mogućih opasnosti na njezinim granicama, što opterećuje budžet sa troškovima koji ne odgovaraju nacionalnim izvorima. Međutim, svaka država sprovodi istu strategiju, što rezultira konkurencijom na bazi posedovanja sile. U ovoj situaciji, neke male zemlje paktirale su sa velikim, što je dovelo do gubljenja dela svoje slobode, a velika većina malih zemalja izabrala je međusobnu političku povezanost, ekonomsku koordinaciju i socijalno pomaganje, a samim tim rođena je i počela se sprovoditi politika nesvrstanosti.

Vratimo se sada da nastavljamo naše kruženje kroz tržište. Rekli smo da je ono svetsko tržište na kome razvijene kapitalističke zemlje drže ključne pozicije. Te zemlje su spremne da brane svoje interese i silom ako zatreba.

Privrede tih zemalja oslanjaju se na monopol na svetskom tržištu, na ogromnu koncentraciju kapitala i na izuzetnu međusobnu povezanost kako ekonomsku tako i političku, što čini odbrambeni zid i veoma dobro postavljenu ekonomsku strategiju vizavi drugim ekonomijama, a naročito onima u razvoju.

Iz ovog vrtloga, stvorila se ideja o uspostavljenju novog svetskog ekonomskog poretka, kao odbrane od ekonomske krize na čijem rubu se nalazi svetska privreda.

Važnu ulogu u stvaranju novog međunarodnog ekonomskog poretka igraju svakako nesvrstane zemlje. Postavlja se pitanje kako? — ima različitih pristupa, predloga i zahteva na kojima Zapad, razumljivo, pruža najviše otpora.

Po našem mišljenju, uloga nesvrstane zemlje u uspostavljanju novog međunarodnog ekonomskog poretka treba da se odigra na najosetljivijem mestu razvijenog Zapada. Na tom mestu susreću se bogati i siromašni, jaki i slabi, razvijeni i nerazvijeni i najzad, susreću se veliki i mali. To mesto je svetsko tržište. Na tom fenomenu, sve se plaća, sve se vraća, pa da pokušamo i mi nesvrstani. Nismo ni mali, nismo ni veliki, ali smo odlučni. Odlučni da sprečavamo svetsku privredu da ne klizi u ponor od svih većih.

Mišljenja smo da nesvrstani mogu ostvariti ove plemenite ideje na dva načina: indirektno i direktno.

Prva mogućnost rešenja ovog problema bila bi:

- 1) putem restrukturiranja svetske privrede,
- 2) otklanjanjem raznih oblika restruktivnih mera koje primenjuju razvijeni u ekonomskim odnosima sa svetom u razvoju,
- 3) rešenjem problema iz kompleksa finansijsko-monetarnih odnosa, i
- 4) transferom nauke i tehnologije iz razvijenih u zemlje u razvoju.

Do sada razvijene zemlje pokazuju nezainteresovanost da se uključe u pronalaženju rešenja ovih problema. Iz razumljivih razloga zemlje u razvoju nailaze na veliki otpor razvijenog sveta za strukturalnu reformu međunarodnih ekonomskih odnosa.

Drugo, na ovoj raskršnici bez-izlaznih prolaza u svetskoj privredi nesvrstanim zemljama jedino je ostalo da uspostave *nesvrstano tržište*. Proces uspostavljanja ovog nesvrstanog tržišta, trebalo bi da ide paralelno sa zahtevom za strukturalnu reformu postojećeg svetskog tržišta. Ustvari, rešenja ovih zahteva su u skladu sa uspostavljanjem nesvrstanog tržišta. Naime, uspeh kapitalističkih zemalja da drže ključne pozicije na svetskom tržištu leži u njihovom zajedničkom interesu na svetskom platou. Ovaj interes utemeljen je na njihovim ekonomskim sličnostima, političkoj podudarnosti i na usklađenosti njihove finansijsko-monetarne politike. Takve sličnosti ne postoje u nesvrstanim zemljama. S toga paralelnosti zahteva za strukturalnu reformu postojećeg svetskog tržišta s jedne strane, i uspostavljanje nesvrstanog tržišta sa druge strane su komplementarne koncepcije za uspostavljanje novog međunarodnog ekonomskog poretka u celini.

Mogućnost ekonomskog zajedništva nesvrstanih

Svet danas živi u stalnoj borbi između dva bloka. Karakter ove borbe diktiran je unutrašnjim i spoljnjim razlozima. Na unutrašnjem planu borba se vodi između dve različite koncepcije sistema privre-

divanja, a na spoljašnjem zbog političkih sfera i monopola. Između tih koncepcija nalazi se treći svet. Većina ovog sveta jesu nesvrstani. Svojim prirodnim bogatstvima, prostranstvima i strateškim položajem svakako su privukle pažnju oba bloka. Ustvari, velike sile posmatraju treći svet u celini kroz njihovu globalnu svetsku strategiju, vodeći dobro računa o ravnoteži međusobnih odnosa. U tom svetlu nesvrstane zemlje pokazale su političku zrelost i sposobnost da upravljaju svojim strategijama. U tom smislu ove zemlje, su upućene na međusobno prilagođavanje na političkom planu što je rezultiralo njihovom saglasnosti u svetskim zbivanjima. Međusobna prilagođavanja na političkom planu nedostaju na ekonomskom planu.

Prilagođavanja međusobnim razvojnim koncepcijama i usklađivanja strateških ciljeva su neophodni uslovi za uspostavljanje novog međunarodnog ekonomskog poretka. Nema sumnje da različiti ekonomski sistemi i različiti nivoi industrijalizacije osporavaju međusobno ekonomsko povezivanje nesvrstanih zemalja.

Po našem mišljenju faktori koji ograničavaju ekonomsku komplementarnost i zajedništvo nesvrstanih su:

1) ekonomska i politička sličnost dobro su utemeljile velike sisteme ekonomske povezanosti kao što su grupe EEZ-a i SEV-a. Takva sličnost ne postoji među nesvrstanim zemljama.

2) Trgovinska razmena među ovim zemljama je vrlo ograničena, nasuprot vrlo razvijene među navedenim grupacijama.

3) Nacionalne monete su vrlo različite vrednosti, što rezultira velikim razlikama u nivoima cena. Ovo čini sistem razmena neujednačenim.

4) Geografska udaljenost nesvrstanih zemalja i nekontinuirani geografski tereni njihove teritorije u mnogome povećavaju troškove transporta, i čine vremensko čekanje robe dugim.

5) Ekonomska zavisnost neke zemlje od različitih ekonomskih centara, kao i duhovna vezanost samog čoveka sa istim (centrima) prouzrokuju sociološke i političke teškoće u procesu prilagođavanja.

Ovi faktori nisu neprebrodivi, treba ih sagledati i o njima govoriti da bi se efikasno mogli prebroditi. Naime, međuzavisnost svetskih kretanja treba da uvaži sve okolnosti razvoja nesvrstanih zemalja. Posebno ističemo važnost konferencije nesvrstanih u Kolombu, koja se starala o usklađivanju spoljne trgovine, finansijske i monetarne politike i međusobnih pomaganja za ubrzanje ekonomskog razvoja.

Ovaj korak na putu međusobnih prilagođavanja razvija osećaj bliskosti međusobnim povezivanjem, čiji je noseći stub solidarnost u svim domenima.

Ovo zajedništvo bi se razvijalo sa ekonomskim aktivnostima i ostalim životnim aktivnostima u okviru *zajedničkog nesvrstanog tržišta*.

Obezbeđenje funkcija tih aktivnosti je najteži izazov nesvrstanim.

Mišljenja smo, i to treba otvoreno reći, da bez slobodne cirkulacije robe, kapitala i radne snage među nesvrstanim zemljama i podela rada između privreda ovih zemalja, ovaplođenje plemenitih ideja iz beogradske konferencije 1961. godine, bilo bi nedovršeno.

Nije reč samo o reformi strukture, već o promeni postojećih odnosa između privrednih sektora nesvrstanih odnosno promeni njihovih agregata, kao što su investicije, zaposlenost, dohodak i dr.

Dakle, reč je o ekonomskom razvoju koji nalaže širenje i unapređenje ekonomskih odnosa svih slojeva društva nesvrstanih. Reforma struktura mora biti svuda, mora obuhvatati sve, od najniže ćelije društva — čoveka, do najstroženijih odnosa asocijacija — države.

Problem nije samo u ekonomskom razvoju u postojećim okvirima, već u promeni zastarelih metoda upravljanja razvojem u skladu sa naučnim dostignućima.

Sasvim je jasno, da je naučno-tehnološka revolucija ostavljala duboko dejstvo na sve oblike ekonomskog, socijalnog i političkog života. Razvijene zemlje prednjače u ovim domenima, što svakako produbljuje jaz naučno-tehnološkog napretka, između razvijenih i zemalja u razvoju. Ovo ostavlja trag na međunarodne ekonomske odnose s jedne strane, i na sam ekonomski razvoj u zemljama u razvoju, s druge strane. Stoga svaka zemlja u razvoju daje prednost transfera naučno-tehnoloških znanja prilikom postavljanja svoje razvojne strategije. Međutim, većina tih zemalja nisu uspele da oslobode svoje nacionalne ekonomije od igara velikih i od uplitanja multinacionalnih kompanija iz sledećih razloga:

1) monopol razvijenih zemalja na sistem odlučivanja u međunarodnim institucijama, koje kreiraju svetsku finansijsku politiku.

2) Instrumenti finansijsko-monetarne politike su u rukama razvijenih zemalja, i najzad kao rezultat ovih faktora,

3) razvijeni svet kreditira zemlje u razvoju pod vrlo lošim uslovima.

Zemlje u razvoju su svesne ovih neugodnosti, ali nemaju izbora, jer su nemoćne, ekonomski su slabe i vezane sa centrima bivših kolonizatora, a naročito nisu međusobno strategijski povezane.

Svakako da usklađivanje svih strategija zemalja u razvoju, da u istom pravcu deluju, uz uvažavanje međusobnih interesa, je zadatak svih nesvrstanih zemalja.

Izgleda da nema druge alternative osim zajedničke zaštite svih nacionalnih interesa putem grupisanja u zajednički ekonomski sistem. Tačnije mislim na jedan ekonomski nesvrstani sistem, nesvrstano tržište i na novog nesvrstanog čoveka, koji je svestan svojih nesvrstanih dužnosti i obaveza u savremenom svetu.

Budućnost naroda trećeg sveta zavisi u velikoj meri od maksimalnog podizanja njihovog nivoa svesti, morala, htenja i od zajedničkog osećanja odgovornosti za rešavanje nastalih kriza.

Postalo je jasno da rezultati ekonomskog napretka i prosperitet sadašnjeg razvijenog sveta koristi samo njemu, dok velika većina

zemalja živi još u siromaštvu, hroničnoj nezaposlenosti, niskim dohotcima, lošoj ishrani, pa čak i gladi i svim oblicima socijalne i ekonomske nerazvijenosti, koja hara našim svetom u Africi, Aziji i Latinskoj Americi, danas, kao što je bilo pre više decenija. Ovo stanje poniženja ljudskog dostojanstva izazvalo je razočarenje u ljudskoj solidarnosti i ogorčenje protiv onih koji su gradili njihov napredak i prosperitet sa tuđim znojem i sa tuđom imovinom.

Ova konfliktna situacija izazvala je i još izaziva oštre sukobe i borbe.

Ako se naš svet oslobodio velikih vojnih ratova, zahvaljujući nuklearnoj ravnoteži, on ipak nije u stanju da spreči ekonomske ratove.

Svaki dan sve jače se čuje eho tog novog rata i neće prestati sve dotle dokle ne zavlada pravda među zemljama ove planete.

REDŽEP TOURKI, M. A.

PROBLEMS OF LINKING ECONOMIC SYSTEMS OF NONALIGNED COUNTRIES

Summary

The economic panorama of the present-day situation of the world economy is characterized by growing inflation which is undermining every development, by the saturation of the world market hampering economic expansion and by unemployment showing an accelerated upward trend.

This panorama is discouraging the developed countries, to say nothing about the developing ones. There is an impression that the world economy is at a crossroad of routes leading nowhere.

However, for one part of this world — the world of the developed economies, some solutions are coming in sight. These economies rely on the monopoly on the world market, on the huge concentration of capital and on the extraordinary mutual linkage, both economical and political, building up a defensive wall and a very well placed economic strategy vis-a-vis other economies and especially those in developing countries.

It was from this maelstrom that the idea of the new world economic order was born as a weapon against the economic crisis which the world economy is facing.

An important role in the establishment of a new international economic order is no doubt played by the nonaligned countries.

Yet the economic linking of these countries is still insufficient to bring this noble idea into real life. Trade among these countries is rather limited

in contradistinction of the very developed exchange between the developed countries. In addition, there is a number of other problems related to the linking of the economic systems of nonaligned countries, starting from the adjustment of different development levels, to connections with different economic centres.

The understanding of these problems and their adjustment will be an incentive to develop the concept of common interests of the nonaligned countries, both political and economic, based on equality in the division of labour and on the complementary character of development.

Канд. н. РЕДЖЕП ТУРКУ

ПРОБЛЕМЫ УСТАНОВЛЕНИЯ СВЯЗЕЙ МЕЖДУ ХОЗЯЙСТВЕННЫМИ СИСТЕМАМИ НЕПРИСОЕДИНИВШИХСЯ СТРАН

Резюме

Экономический обзор настоящего положения мировой экономики указывает на возрастающую инфляцию, подрывающую всякое дальнейшее развитие; на пересыщенность мирового рынка, не допускающую экономическую экспансию, и наконец, на безработицу для которой характерен ускоренный рост.

Анализ такого положения не может вызывать оптимизма ни в развитых странах, не говоря уж о развивающихся странах. Создается впечатление, что мировая экономика находится на распутье.

Все же, для одной части этого мира — мира развитой экономики намечаются некоторые решения. Эти экономики опираются на монополию на мировой рынке, на огромную концентрацию капитала и на прочные взаимосвязи, как в экономическом, так и в политическом отношении. Это является экономической стратегией и защитным ограждением по отношению к другим экономикам, особенно когда речь идет о развивающихся странах.

Такое положение и вызвало идею о создании новой экономической системы в защиту от экономического кризиса, в котором очутилась мировая экономика.

Важная роль в создании новой международной экономической системы несомненно принадлежит неприсоединившимся странам.

Между тем, установление экономических связей между этими странами все еще не достаточно для осуществления и проведения в жизнь этой благородной идеи. Торговый обмен между этими странами весьма ограничен, в отличие от интенсивного обмена между развитыми странами.

Кроме того, существует целый ряд других проблем, препятствующих установлению связей хозяйственных систем неприсоединившихся стран, начиная с согласованием различных уровней развития до объединения сил различных экономических центров.

Определение всех этих проблем и их согласованность, являлись бы крупным вкладом в дело дальнейшего развития концепции содружества неприсоединившихся стран, как экономического так и политического, на основах равенства распределения труда и комплементарности развития.